

เทศน์เช้า วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เราชาวพุทธนะ พระพุทธเจ้าวางศาสนาไว้ เข้าให้พระบิณฑบาต ตั้งแต่สมัย ๒,๕๐๐ กว่าปีมาแล้ว ชีวิตนี้ฝากไว้ ภิกษุเลี้ยงชีพด้วยปลีแข้ง เลี้ยงชีพธาตุขันธ์นะ เลี้ยงชีพชีวิตนี้ด้วยปลีแข้ง แต่ถ้าเลี้ยงชีพชีวิตด้วยหัวใจ ถ้าเลี้ยงชีพชีวิตด้วยมรรค มรรคภายในนี้มันเกิดจากความประพฤติปฏิบัติ การประพฤติปฏิบัติ พระเจ้าอโศกมหาราชสร้างวัดมา ๘๔,๐๐๐ วัด สร้างวัดมามากมาย มหาศาลเลย ไปถามอาจารย์ว่า

“เป็นญาติกับศาสนาหรือยัง?”

“ยังไม่เป็นญาติกับศาสนา”

“ถ้าเป็นญาติกับศาสนาต้องทำอะไร?”

“ต้องให้ลูกมาบวช”

พระมหินท์กับเจ้าหญิงสังฆมิตตา ถึงได้ลูกชายลูกสาวออกมาบวช ออกมาบวชเป็นญาติกับศาสนา สิ่งนั้นเป็นญาติกับศาสนาแล้ว นี่ลูกปฏิบัติขึ้นมาจนได้บุญกุศล สร้างมรรคขึ้นมาจากภายใน เป็นพระอรหันต์ขึ้นมา ย้อนคุณกลับไปนะ เวลาย้อนคุณกลับไป ความสุขนี้ได้มาจากใคร? ได้มาจากพ่อแม่ พ่อแม่ขอให้บวชใจ แล้วบวชขึ้นมาประพฤติปฏิบัติไปจนถึงที่สุด

นี่มันต้องมีการประพฤติปฏิบัติ เลี้ยงชีพด้วยปลีแข้ง เลี้ยงชีพธาตุขันธ์ เลี้ยงชีพชีวิตนี้ ถ้าเลี้ยงชีพใจ ถ้าใจประพฤติปฏิบัติถึงที่สุดแล้วมันจะได้ผล ผลของใจอันนั้นจะเป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุด ในศาสนาของเราให้ผลนะ ปล่อยวางกิเลสได้ออกไปจากหัวใจ

แต่การประพฤติปฏิบัติของเรา เราจะขึ้นจากยอดลงมาโคนงี้ ขึ้นต้นไม้เขาต้องขึ้นจากโคนขึ้น ไปหายอด เราจะขึ้นจากโคน ถ้าเราขึ้นต้นไม้ขึ้นจากโคน นับ ๑ ๒ ๓ ขึ้นไป แต่ความคิดของชาวพุทธเรานี้บอกว่า “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนให้ปล่อยวาง เราก็ปล่อยวางแล้ว เราเข้าใจธรรมะแล้ว เราปล่อยวางประสาเรา”

นี่เราขึ้นจากยอด ขึ้นต้นไม้โคคขึ้นจากยอดแล้วลงมาโคนต้นนี้ มันย้อนกลับกันไป สิ่งที่การกระทำของเขาอย่างนั้น เขาถึงเป็นการคาดการณ์ ถ้าการคาดการณ์จะไม่ได้ผลตามความเป็นจริงอันนั้น ถ้าเป็นผลตามความเป็นจริงขึ้นมาจะต้องขึ้นจากโคนไป

ถ้าเราขึ้นจากโคนไปนี้ เริ่มต้นจากควบคุมตัวเองได้ ถึงต้องมีทาน มีศีล มีภาวนา ไม่ดูถูกผลของทาน ถ้าผู้ได้ทำทานได้ทำบุญกุศลไว้ นี่มันเหมือนกับเราสร้างบุญกุศล เห็นไหม พระเจ้าอโศกมหาราชสร้างวัดวาขนาดนั้นนะ แต่ทำไมยังไม่เป็นญาติกับศาสนา นี่เป็นญาติกับศาสนาด้วยสายเลือดนะ แต่ถ้าเราเป็นญาติกับศาสนา นางวิสาขาเป็นภรรยาแต่เป็นพระอริยบุคคลขึ้นมา เป็นพระโสดาบัน เป็นพระขึ้นมาจากใจ

เราก็เหมือนกัน ถ้าเราทำทานรักษาศีล แล้วเราการประพฤติปฏิบัตินี้ มันต้องมีความสนใจ ถ้าคนไม่มีความสนใจมันจะเข้ามาทำอย่างนี้ได้อย่างไร ความสนใจเข้ามาอย่างนี้มันต้องมีการสะสมมา การสร้างสมมา โลกเขาคิดของเขาไป ความเป็นอยู่ของโลกถ้าสมความปรารถนาเขา สมความเจตนาของเขา เขาคิดหาของเขา เขาว่าอันนั้นเป็นที่พึ่งที่อาศัยของเขา นี่ความคิดของคนคิดได้แค่นั้นนะ เพราะมันเป็นวัตถุ มันจับต้องได้ มันพิสูจน์ได้

แต่ความคิดเป็นนามธรรม เห็นไหม ในพระไตรปิฎกบอกไว้ “อย่าดูถูกความนิ่งอยู่ของพระอริยบุคคล” พระอริยเจ้านี้รู้นะ รู้ทั้งความเกิดขึ้นของใจ รู้ทั้งสิ่งที่พูดออกไปแล้วมันกระทบกระเทือนหรือไม่กระทบกระเทือน พูดออกไปนี่ความนิ่งอยู่ แต่เราเห็นว่าคนนิ่งอยู่นี่ไม่รู้ไง ไม่เข้าใจ ถ้าเราแสดงออก เราคิดนี่มันจะเป็นคนที่ว่าเป็นความรู้ทางโลก เป็นความรู้เท่าทันคน

สิ่งที่ความรู้อันนั้นมันสร้างประโยชน์หรือสร้างโทษ พระอริยบุคคลนี้ถ้าเป็นประโยชน์ คุณอย่างพระพุทธเจ้าเคยเอ็ดพระ เคยไล่พระ แต่เวลาเราอ่านพระไตรปิฎกนี้เราว่าพระพุทธเจ้านั้นมโนมก นิมนวลอยู่ในความเห็นของเรา แต่เวลาที่ว่าลูกศิษย์ของพระสารีบุตรมานี้ จะมาเยี่ยมมาคารวะ พระพุทธเจ้านะ “ใคร? เหมือนชาวประมงเขาหาปลากัน เหมือนชาวประมงเขาแย่งปลากัน” ให้ออกไป พระพุทธเจ้าเคยทำอย่างนั้นนะ เคยไล่ เพราะว่าท่านทำมาเพื่อเป็นประโยชน์ เป็นประโยชน์กับเรื่องของหัวใจ เป็นประโยชน์กับเรื่องภายใน

แต่เวลาเราคิดเราคิดไปนี่ เราคิดว่าสิ่งที่ความสงบเสงี่ยมอันนั้นถึงจะเป็นคุณธรรม คุณธรรมในหัวใจมันเป็นคนธรรมในหัวใจ แต่ถ้าเป็นความคาดความหมายของเรา เราจะคาดความหมายว่า คาดหมายไปแล้วมันไม่เป็นประโยชน์ เหมือนกับเราเล่นกีฬา ถ้าเราลงไปในสนามกีฬา เราเหนื่อยมาก เราเล่นกีฬาด้วย เราได้ผลขึ้นมา ถ้าเราชนะเราจะไ้รางวัล เราเป็นคนดี เราเป็นผู้ที่มีส่วนร่วม ก็เหมือนกัน ถ้าเราไม่ประพฤติปฏิบัติ เราไม่เข้าไปต่อสู้ เราไม่ใช่นักกีฬาหลงไปต่อสู้กับกิเลส เราจะไม่ได้เหรียญรางวัล เราจะไม่ได้รางวัลของเราขึ้นมา

นี่ทาน ศีล ภาวนา มันก็เป็นบุญกุศล เวลาเราทำทานขึ้นมา เกิดเป็นอินทร์ เป็นพรหม ขึ้นมานี้ สิ่งนี้เป็นไปตามธรรมชาติ เพราะเราสุขใจ เราสละออกไปขนาดไหน ความสุขอันนั้นก็จับมาที่ใจ ความสุขความพอใจใจ เราสละออกไปสิ่งใดนี้ เราเห็นคนอื่นมีความสุข เราก็มีความสุขกับเรา ความสุขอันนี้มันเกิดจากเวทนา สุขทุกข์ของเวทนา กับสุขทุกข์ของวิมุตติสุข มันไม่สุขอย่างนี้ หรอก มันอึดเต็มของมัน มันไม่ผ่านขั้นนี้ ไม่ผ่านความรู้สึกอันนี้ มันเป็นธาตุรู้อันนั้น มันเต็มเปี่ยมอันนั้น แต่มันต้องเข้าไปทำลายสิ่งนี้ มันถึงต้องเป็นนักกีฬาไป มันถึงต้องลงไปเล่นไป

นี่การประพฤติปฏิบัติ ไม่ใช่ได้เห็นเขาประพฤติปฏิบัติ เราก็อยากประพฤติปฏิบัติ การสะสมขึ้นมาประพฤติปฏิบัติแล้วมันจะได้ผลไม่ได้ผลนี้ มันอยู่ที่อินทรีย์แก่กล้าไป อยู่ที่อำนาจวาสนา คนเราประพฤติปฏิบัติยากง่ายก็มี ประพฤติปฏิบัติยากก็ยาก สิ่งที่ว่ารู้ยาก แล้วถ้าขีปปาทิถุญญาสมัยพุทธกาลนี้ ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสเทศนาว่าการณ์ ผู้ฟังอยู่ทำไมสำเร็จต่อหน้าท่านมหาศาลเลย? เพราะเขาสร้างสมมาไป

การสร้างสมาธิ การเกิดในยุคสมัยนะ ยุคสมัยหนึ่งโลกนี้เปลี่ยนไปโดยธรรมชาติของเขา โลกนี้หมุนไป แล้วจะเร้าร้อนตลอดไป เริ่มต้นพอแปรสภาพถึงที่สุดแล้วมันก็จะคืนตัวขึ้นมา สิ่งทีคืนตัวขึ้นมา แล้วพระศรีอริยเมตไตรยจะมาตรัสตรงนั้น แล้วใครสร้างบุญญาธิการ ใครสร้างอำนาจวาสนา สิ่งที่ว่าสร้างอำนาจวาสนา มันต้องสร้างอำนาจวาสนา มันต้องมีเหตุ มีเหตุเราสร้างอำนาจวาสนา

นี่ก็เหมือนกัน ใครเกิดในสมัยพุทธกาลนี้จิตใจควรแก่การงาน แต่ขนาดนั้นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาตรัสรู้ธรรมขึ้นมา “จะสอนใครได้ แล้วใครจะเชื่อฟังได้” เวลาสอนไปนี้ทำไมถ้าพูดถึงคนเชื่อหมด ทำไมเขานับถือลัทธิต่าง ๆ ละ ทำไมมีการแข่งขันกันในหลักการของศาสนา ในการเผยแพร่ศาสนาทำไมมีหลักการแข่งกันละ เพราะอะไร? เพราะความเห็นของคนไม่เหมือนกัน กิเลสของคนไม่เหมือนกัน การสะสมของใจมาไม่เหมือนกัน

สิ่งที่สะสมมาของใจอันนี้มันเป็นการสะสมมา แล้วมันเป็นจริง เป็นนิสัย เป็นความเห็น นี้คือโลกนี้ เห็นไหม แผลชั้นต่าง ๆ ความเห็นต่าง ๆ คนก็ชอบ บางคนก็ไม่ชอบ สิ่งที่เขาชอบเขาไม่ชอบนี่เป็นไปตามกระแส สิ่งก็ตามกระแสเพราะมันมีกิเลสขุ่แห่ กิเลสถ้ามันพอใจของเรา มันก็ชอบสิ่งนั้น

แต่จิตนิสัยเวลาปฏิบัติขึ้นมา มันเป็นการต่อสู้นะ การบังคับตน การบังคับตนต้องมีศีลศีลจากภายนอก มีศีลจากภายนอกบังคับตนเข้ามา แล้วจะมีอริศีล สิ่งที่มีมันคิดว่าอริศีล ความบริสุทธิ์ของใจ เวลามันคิดขึ้นมาโมกกรรมไป เราเห็นแต่กรรมภายนอก เวลาการฝึกคิด ฆ่าสัตว์ต้องให้สัตว์ตายไปถึงจะเป็นฝึกคิด แต่ความคิดเวลามรรคมันเกิดมันจะเกิดความละเอียดขนาดนั้น

ความเพียรชอบชอบจากศีลจากภายในหัวใจ ถ้ามันคิดฝึก มันคิดแล้วมันเกิดความฟุ้งซ่านคิดออกไปนี่ มันจะเป็นประโยชน์กับใจดวงนั้นไหม ใจดวงนั้นจะมีความสุขไหม ถ้าใจดวงนั้นคิดแล้วเป็นความสุขขึ้นมา คิดแล้วมันเป็นบุญกุศล คิดเป็นบุญกุศลมันสละออกขนาดไหน วัตถุที่เราสละออกไป โลกนี้สละออกไปแล้วขาดออกไปจากมือเรานี้ หายจากมือเราไป

แต่ความสละของใจ ถ้ามันสละความยึดมั่นถือมั่นของมัน มันสละความเห็นของมันขึ้นไป มันยิ่งสละมันยิ่งมีความสุข มันยิ่งว่าง มันยิ่งเว้งว่าง มันยิ่งเพิ่มค่า การสละของใจมันเพิ่มค่า ความ เป็นพระรุ้งพระรัง เห็นใหม่ สมบัติของโลกนี้เราต้องหาสถานที่เก็บไว้ วัตถุสิ่งของต้องมีสถานที่ มี ภาชนะถึงรองรับได้ แต่ความคิดวิชาการเราไม่ต้องมีที่เก็บเลย อยู่ในหัวใจนี้ไม่ต้องแบกหามสิ่ง ต่าง ๆ เต็มไปในหัวใจมากมายมหาศาล

แล้วถ้าเราสละออกมันยิ่งว่างขนาดไหน ถ้าภูมิหลังของใจมันยิ่งสะอาดขนาดไหน มันยิ่ง จะลึกขนาดนั้น ความเห็นต่าง ๆ ข้อมูลในส่วนที่ลึกนั้น ความลึกซึ่งของใจนี้ดูภาวะของใจลึกกลง ไปขนาดไหนมันจะทำลายกิเลส ความคิดของปัญญาของโลกที่มันเกิดขึ้นมานี้ มันใช้ความคิดตื่น ๆ ความคิดตื่น ๆ นี้เราต้องทำความสงบของเราเข้ามาเพื่อจะให้มันลึกกลงไปในหัวใจ

ถ้ามันลึกกลงไปในหัวใจ เข้าไปในหัวใจนี้ มันจะเริ่มเข้าไปแยกแยะ สิ่งที่มันเกาะเกี่ยวกับสิ่ง ใด ถ้าเรามีศีล เราทำความสงบของใจ จิตมันสงบขึ้นมามันปล่อยวางขึ้นมา มันปล่อยวางเฉย ๆ สิ่ง ที่ปล่อยวางเฉย ๆ มันก็ว่าง มันก็มีความสุขพอสมควรแล้ว แล้วเราใช้ปัญญาแยกแยะเข้าไป สิ่ง ที่ปัญญาแยกแยะเข้าไปมันเป็นมรรค นี่ความดำริชอบ ดำริเข้ามาภายใน

แต่ธรรมชาติของพลังงานทุกอย่าง เวลาพลังงานมันจะแสดงตัวออกมา มันต้องส่งออกไป พลังงานมันจะเคลื่อนไปข้างหน้าตลอดไป มันไม่ย้อนกลับ แต่ถ้ามรรคมันย้อนกลับ ย้อนกลับเข้า ไปในส่วนลึกของหัวใจ สิ่งนี้เป็นภวาสวะ เป็นภพ ถ้าเราเกิดตาย ๆ คนเกิดการตายเป็นมนุษย์ เรา เป็นมนุษย์ขึ้นมาเราเป็นภพชาติอันหนึ่ง

แต่เวลาภพของใจนี้มันเกิดดับในหัวใจ เข้าไปหาสิ่งสภาวะแบบนั้น สิ่งนี้มันเกาะเกี่ยวอยู่ กับสิ่งใด เกาะเกี่ยวอยู่กับกาย เวทนา จิต ธรรม จิต เห็นใหม่ จิตที่มันว่าลึกซึ่งนี้ ตัวมันเองมันก็คิด ตัวมันเอง เอาจิตตัวนี้เข้าไปแก้จิต สภาวะภายใน ศาสนาสอนลงตรงนี้ไง พระพุทธเจ้าตรัสรู้ตรงนี้ ไง สิ่งนี้มหัศจรรย์มาก มันถึงต้องมีคนมีศรัทธามีความเชื่อ ศรัทธาความเชื่อจะเกิดขึ้นมาจากเราได้ สร้างสมบุญกุศลของเราขึ้นมา

ถ้าเราไม่ได้สร้างบุญกุศลของเราขึ้นมา เราจะหาทางโต้แย้งสิ่งนี้ สิ่งที่ได้โต้แย้ง มีคู่กับสว่าง สิ่งที่เราโต้แย้งน่าจะเป็นไปได้ มันต้องมีสิ่งตรงข้ามว่าเป็นไปได้ สิ่งที่เป็นไปได้ เห็นไหม แล้วถ้า สิ่งที่เป็นไปได้อย่างที่ชาวพุทธเราทำกันนะ มันเป็นไปได้เราจะประพฤติปฏิบัติธรรมให้สมควรแก่ ธรรม ทำไมมันเป็นไปได้ไม่ได้ล่ะ? มันเป็นไปได้เพราะมันไม่สมเหตุสมผล เห็นไหม ปฏิบัติ ธรรมสมควรแก่ธรรม ถ้าเราสร้างเหตุสมควรแก่ธรรม ผลมันต้องให้ค่าตามสภาวะแบบนั้น

แต่นี้เราไปขึ้นจากปลายต้นแล้วลงมาโคนต้น เราจะทำอะไรให้มันเป็นไปได้ล่ะ แต่ถ้า เราขึ้นจากโคนต้นไปนี่ ทำสัมมาสมาธิ ไม่ต้องห่วงว่าเราจะทำไม่ได้ เราจะไม่มีเวลาหрок เรา สร้างของเราขึ้นมา พยายามทำความสงบของใจขึ้นมา สิ่งนี้เป็นพื้นฐาน เราหาโคนต้นไม้ให้เจอ ถ้า เราหาโคนต้นไม้เจอเราจะขึ้นต้นไม้ขึ้นได้ ถ้าเราหาใจของเราเจอ เราจะเริ่มชำระกิเลสของเราได้

นี่เราหาต้นไม้ของเราไม่เจอ เราทำความสงบของใจไม่ได้ เวลาวิปัสสนาไปมันก็เป็นเรื่อง โลกียะ มันเป็นสิ่งที่ภายนอก ความคิดอย่างนี้มันเป็นความคิดปลดเปลื้อง ความคิดปล่อยวางให้มีความ สุข เป็นกัลยาณปุถุชน คนที่ปุถุชนนี้มันคิดฟุ้งซ่านไปโดยอำนาจของมัน กัลยาณปุถุชนคือ การควบคุมใจของเราได้ ควบคุมใจของเราได้คือเจอต้นไม้ขึ้นได้ เจอใจของเราได้

อันนี้มันจะเป็นการเริ่มเข้าไปในหัวใจ เจาะเข้าไปในหัวใจ ความลึกความตื้นของใจนี้ภาว สวะ สถานที่ตรงนั้นกิเลสมันอยู่ สถานที่ตรงนั้นเป็นที่เกิดของจิตนี้เกิดตรงนั้นด้วย แล้วเวลากิเลส เกิดเกิดพร้อมกันด้วย แล้วเราเข้าไปสถานที่นั้นแล้วทำลายกิเลสด้วย พอทำลายกิเลสๆ ทำลาย จนถึงที่สุดกิเลสมันจะขาดออกไป เหลือแต่จิตล้วน ๆ จิตนี้ไม่มีกิเลส จิตนี้เป็นไป สภาวะธรรมอันนี้ มีอยู่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม ธรรมะก็มีอยู่ จะตรัสรู้ไม่ตรัสรู้สิ่งนี้มีอยู่ แต่ คั่นคว้าเจอต้องสร้างบุญญาริการมาขนาดที่ว่าสร้างสมมาเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสรู้เองโดย ชอบ

แต่ถ้าเราไปศึกษาเล่าเรียนกับลัทธิศาสนาอื่นมันไม่มี สิ่งนี้มันละเอียดลึกซึ้งแต่เราก็ สามารถทำได้ เพราะมีธรรมวินัย ธรรมวินัยจะเป็นเครื่องชี้นำเข้ามา ถ้าเราปฏิบัติธรรมสมควรแก่ ธรรม หนึ่ง มีศรัทธาความเชื่อเหมือนนักกีฬามีโอกาสลงสนาม ถ้าเรามีโอกาสลงสนามแล้วถ้าเรา

เล่นกีฬาเราพยายามชนะขึ้นมา เริ่มต้นขึ้นมาเราไม่มีประสบการณ์มันก็ต้องไม่ประสบความสำเร็จ
หรืออก แพ้เขามาตลอด

แต่ถ้าชนะวันไหน จากมีอันดับขึ้นมาเลย นี่มรรคมันเริ่มการฝึกฝน มรรคมันเริ่มมีอันดับ
ขึ้นมา ถึงที่หนึ่ง ที่สอง ที่สาม จนถึงที่หนึ่งขึ้นมา เราถึงที่สุดเข้ามา เราได้รางวัลของเราขึ้นมา ใจ
มันได้รางวัล มันเห็นสถานะตามความเป็นจริง การฝึกฝน การพ่ายแพ้ในกีฬานั้นมันเป็นการที่เรา
จะหาทางขึ้นมาเพื่อหาเทคนิควิธีการใด

นี่การฝึกฝนใจ ปัญญาอย่างนี้จะเกิดขึ้น แล้วจะเกิดขึ้นมาในหัวใจของเรา จะทุกข์ยากขนาด
ไหน เริ่มต้นจากการประพฤติปฏิบัตินี้ก็ต้องมีศรัทธามีความเชื่อ อันนี้เป็นพื้นฐาน ถ้าไม่มีศรัทธา
ไม่มีความเชื่อ เราไม่สามารถแสวงหาสิ่งนี้ได้หรือ ความเป็นไปของโลกนี้มันบีบรัดมาก เราต้อง
พยายามแสวงหาของเรา แล้วเราจะต้องมาทำปฏิบัติอย่างนี้อีกเป็นไปทำไม เพื่อเหตุใด?

เพื่อเหตุว่าถ้าคนถึงที่สุด เห็นไหม สละโอกาสเลย พระผู้ที่บวชสละสังขารครองชีวิตแบบ
ฆราวาส สิ่งทีฆราวาสครองชีวิตอยู่นี้มีสิทธิต่าง ๆ สิทธิในที่ว่าถูกต้องตามกฎหมาย พระก็สละ
ออก พระไม่เอา พระไม่ทำ พระต้องการต่อสู้กับกิเลสอย่างเดียว นี่มันมีศรัทธา มีความเชื่อ ถึงได้
ลงสนามไป ถ้าลงสนามแล้วแพ้ชนะนั้นมันอยู่ที่การกระทำของเรา อยู่ที่เราจะประพฤติปฏิบัติ
ขนาดไหน

ถ้าสมประโยชน์ของเราเราทำของเราได้ขึ้นมา มันจะเป็นหลักการนะ บังคับตั้ง รู้ในหัวใจ
ของเรา เป็นที่พึ่งเป็นที่อาศัยของเรา ตนไม่เบียดเบียนตน ตนมีที่พึ่งด้วย แล้วตนจะเป็นหลักของ
หมู่คณะ เป็นหลักของผู้ที่วางสั่งสอน เป็นผู้ชี้แจงทางตลอดไป องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเรา
ศึกษามาเราก็อยากเกิดพบ เกิดกับท่าน เพื่อจะให้ชี้เข้ามา เพื่อเราจะทำอย่างไร

แต่ในเมื่อไม่มี ไม่ทันขึ้นมา แต่โอกาสธรรมวินัยยังมีอยู่ เราทำอยู่นี้ ครูบาอาจารย์ชี้หน้าอยู่
เราก็มีโอกาส ถ้าเราทำขึ้นมา พยายามศึกษาของเราขึ้นมา มันจะเป็นการสืบทอดกันไป ศาสนาจะ
สืบทอดกันไป ผู้ทรงธรรมทรงวินัยคือผู้ที่ปฏิบัติ เอวัง